

XVII a. Lietuvos lotyniškų knygų autoriai¹

Daiva NARBUTIENĖ

Vilniaus universiteto Knygotyros katedra, Saulėtekio al. 9, 2054 Vilnius

Apie 1623 m. baigdamas rašyti kunigaikščių Radvilų biografijas, Saliamonas Risinskis taip apibūdino savo padėtį: „Galbūt kitose tautose, kurios jau kadų kadės lenkia sprandus po mokslų jungu, giminių kilmės aiškinimo sąlygos ir bus lengvesnės, bet kai dėl lietuvių tautos, kuri dailiuosius menus ir krikščionių tikėjimo apeigas priėmė vėliau, tai čia bus sunku tiriant gimines drauge su Archimedu suukti: „Heurēka!“ Juk kitos tautos, pasirėmusios knygų - to, pasak Sokrato, laimingo atminimo - ramsčiu, be didelio vargo gali dienos švieson iš metraščių išvesti savo protėvių eilę. O koks saugantis reputaciją bei kompetenciją žmogus išdrįstų ar ką nors pranašauti, ar, aprašinėdamas žymiąsias gimines, dėtis orakulu tose tautose, kur ateities kartoms palikta užvis mažiau protėvių paminklų ir kur tuos pačius išlikusius paminklus iš rankų žmonėms atiminėjo nesiliaujančios ar pilietinių, ar išorinių karų nelaimės. Ir kodėl niekam iki šiol (tatai aš žinau), kas nemoka lietuvių kalbos, nepasitaikė išvysti kokios nors ar netikros, ar pramanytos kronikos? Užtat reikėjo tatai pasisemti iš rankose turėtų paminklų bei kaimyninių tautų autorių, o būtent prūsų, livoniečių, rusų, lenkų, o kartkarčiais - netgi iš atokesnių tautų“².

Savo ruožtu ir mes jaučiamės panašiai: norėdami apibūdinti Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės įvairiakalbės raštijos visumą, turime pakilti į tokias aukštumas, nuo kurių matytusi ne tik senoji Lietuva, bet ir jos artimesni, o kartais - netgi tolimesni kaimynai; privalome pasiekti tokias viršukalnes, nuo kurių atsivertų vaizdas ne į kurią nors vieną kultūros sritį, bet į visą senosios kultūros kontinentą. Takus į minimas aukštumas bei viršukalnes jau anksčiau parodė kai kurie vyresnės kartos tyrinėtojai. Jurgis Lebedys, Albinas Jovaišas, Eugenija Ulčinaitė, Ingė Lukšaitė, Juozas Jurginis, Romanas Plečkaitis, Vanda Zaborskaitė ir kiti mokslininkai lotyniškai, lenkiškai, gudiškai kūrusių LDK rašytojų žymesnius veikalus laiko neatsiejama Lietuvos kultūros palikimo dalimi. Ir ypač didelis indėlis kitakalbės - būtent, lotyniškosios - spaudos tyrinėjimui aruode priklauso jau minėtam ilgamečiui Knygų rūmų darbuotojui M. Ročkai, nuosekliai pradėjusiam registruoti Lietuvos lotyniškąsias ir įvairiakalbes lituanines knygas. Gaila, kad jo parengtos bibliografijos rodyklės savo metu nebuvo išspausdintos, todėl negalėjo turėti įtakos nei nacionalinei retrospektyviajai bibliografijai, nei Lietuvos knygos istorijai³. Dėl šios priežasties šiandien mes teturime

du XVII a. kitakalbės knygos sąrašus: 1998 m. išėjo Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Bibliografijos ir knygotyros centro darbuotojos Marijos Ivanovič sudarytas XVII a. Lietuvos lenkiškų knygų kontrolinis sąrašas⁴ bei D. ir S. Narbutų parengta to paties laikotarpio lotyniškų knygų rodyklė⁵.

Šie leidiniai gerokai skiriasi tiek apimtimi, tiek atrankos kriterijais. Pavyzdžiui, knygų lenkų kalba sąrašą sudaro 818 įrašų, o lotyniškų spaudinių rodyklėje užregistruoti 1234 įrašai. Abu leidiniai leidžia bent simboliškai nubrėžti minėtojo XVII a. mūsų knygines kultūros kontinento kontūrus. Kaip jie atrodytų, jei remtumėmės vien lotyniškų knygų sąrašo medžiaga? Jį sudaro 1234 įrašai, suteikiantys žinių apie knygas, išspausdintas ir Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje, ir užsienyje. Skirtingai nei lenkiškų knygų sąrašė lotyniškosios spaudos sąrašo sudarytojų akiratin pateko ir knygos, pasaulį išvydusios už LDK valstybės ribų. O šių užsienyje skelbtų, lotyniškų veikalų autoriai - Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės piliečiai, dėl įvairiai susiklosčiusių aplinkybių publikavę savo raštus užsienio spaustuose.

Lotynų kalba, atėjusi į Lietuvą dar Mindaugo laikais, XVII a. buvo labai svarbi pačiose įvairiausiose valstybės raiškos sferose. Tam tikra prasme tai sudaro ano laikotarpio kultūros savitumą. Mat tuo metu Europoje vis labiau ėmė įsigalėti spauda nacionalinėmis kalbomis, o mūsų šalyje lietuvių kalba buvo spausdinama itin kukliai: XVII a. buvo išleista per 70 lietuviškų knygų. Remdamiesi M. Ivanovič parengta Lietuvos lenkiškų knygų rodykle, galime tvirtinti, kad lenkų kalba rašto reikalams buvo vartojama nepalyginamai plačiau. O savo svarstymams apie ypatingą lotyniškosios spaudos vaidmenį Lietuvoje pagrįsti pasiremtume kai kuriais preliminariais duomenimis apie LDK lotyniškų knygų autorius.

Pagrindiniai šaltiniai, teikiantys duomenų apie juos, - Karolio Estreicherio⁶, Carloso Sommervogelio⁷, Ludwiko Grzebieńio SJ⁸, R. Plečkaičio⁹, V. Zaborskaitės¹⁰ veikalai, Vilniaus universiteto bibliotekos išleisti *Akademijos laurai*¹¹, taip pat kai kurie kiti žinytai ir enciklopedijos. Apie iškilesnius XVI-XVII a. LDK lotyniškosios raštijos kūrėjus Lietuvos, Lenkijos ir Baltarusijos kultūros istorikai yra paskelbę nemažai išsamių straipsnių bei monografijų.

Knyga, nesukurta žmogaus, neišvysta pasaulio. Tad ne visai teisinga būtų teigti, jog dalis „XVII a. Lietuvos lotyniškų knygų sąrašė“ registruotų spaudinių neturi autoriaus. Vis dėlto net 130 to laikotarpio lotyniškų knygų liko be autorystės duomenų. Čia daug lėmė ta aplinkybė, kad sąrašė esama nemažai dezideratų, o leidinį aprašius tik pagal šaltinį autorystės paieškų gija neretai išvis nutrūkdavo.

Kiti spaudiniai - jų žymi dauguma (1104) - vienaip ar kitaip liudija apie savo kūrėjus. 889 leidiniai turi konkrečius autorius, pasirašiusius antraštiniame knygos lape, po dedikacija ar pratarme. Kitus autorius identifikuoti padėjo įvairūs bibliografiniai šaltiniai, taip pat rankraštiniai kai kuriuose egzemplioriuose esantys įrašai. Remiantis šiais duomenimis galima tvirtinti, kad Lietuvos lotyniškas knygas kūrė ne mažiau kaip 457 kūrėjai. Per 220 autorių įtraukta į 16 eilėraščių rinkinių, 4 tų rinkinių sudarytojus taip pat tam tikra prasme galima priskirti prie autorių. Na, o kitus 12 tokių rinkinių parengė kolektyvai. Apskritai reikia pasakyti, kad įvairūs kolektyvai, prisidengę Vilniaus akademijos, įvairių kolegijų, jaunimo, vienuolių, kitų organizacijų vardais, yra pasirašę per 15 proc. sąrašo leidinių (188 veikalų) parengėjais.

Šiuos duomenis ilgainiui teks tikslinti. Mat ir autorių kolektyvai ne visuomet būdavo tiksliai nurodomi. Pavyzdžiui, net 20 veikalų yra sukūrę *draugai (amici)*. Be to, kolektyvų vardu kartais pasirašydavo žymūs rašytojai, ir tik jų kūrybos tyrinėtojai šiandien gali pakankamai tvirtai pasakyti, kam iš tiesų priklauso kai kurios „kolektyvinės“ knygos. Pavyzdžiui, Kražių jėzuitų kolegijos vardu (*a gymnasio Crosensi collegii Chodkieviciani Societatis Iesu* arba *a studiosa juventute gymnasii Chodkieviciani Crosen. Societatis Iesu*) eilėraščius bei poetas pasirašydavo didysis sarmatų dainius M.K. Sarbievijus. Vilniaus universiteto profesorius Janas Rywockis kartais „pasislėpdavo“ po Vilniaus jėzuitų akademijos (*ab Academia Vlnensi Societatis Iesu*) ar Nesvyžiaus jėzuitų kolegijos (*a collegio Radviliiano Nesvisiensi Societatis Iesu*) pavadinimais.

Kaip ir kitomis kalbomis kūrė autoriai, lotyniškosios knygos rengėjai mėgdavo slapyvardžius, inicialus. 6 sąrašė esančių knygų autoriai pasirašę tik didžiosiomis raidėmis. Kai kurių veikalų autorius „slepia“ vardas, nusakantis tik socialinę kūrėjo priklausomybę: *a quodam praelato religionis Sancti Benedicti inchoatae* (ir. 20), *a devoto spectatore descripta* (ir. 137), *a devoto suae celsitudinis cultore dedicatum* (ir. 197). Anoniminių leidinių autoriai pasirašydavo ir daugiskaitos forma *scripta a bonis amicis* (ir. 141).

Knygos autoriaus identifikavimas yra ne vienintelis sunkus akmenėlis, kurį tenka risti tokio pobūdžio rodyklių sudarytojams. Kitas - tai asmenvardžio formos pateikimas. Kaip jau minėta, nustatant autorių remtasi bibliografijos šaltiniais, senosios literatūros tyrimų rezultatais, ranka darytais įrašais kai kuriuose egzemplioriuose.

Asmenvardžiai rašomi lietuviška forma tų autorių, kurie laikytini Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės piliečiais. Kitų valstybių autorių asmenvardžiai pateikiami originalia tuose kraštuose pripažinta forma. Nepavykus nustatyti etninės autorių priklausomybės, asmenvardis rašomas lotyniškai.

Tokių problemos sprendimo būdą vertė pasirinkti autorių pilietybės nustatymas. Remiantis 1588 m. Lietuvos Statutu, LDK piliečiais laikytini visi čia gimę ar pilietybę gavę asmenys¹². Šiandien dar nelengva pasakyti, kas buvo gavę LDK pilietybę. Todėl, mūsų nuomone, LDK piliečiais kol kas reikia laikyti ir tuos svetimšalius, kurie dirbo įvairiose Lietuvos įstaigose, tarnavo LDK kariuomenėje ir čia, Lietuvoje, mirė. Deja, biografiniai žinytai ar kiti mums prieinami šaltiniai ne visuomet suteikia reikalingos objektyvios informacijos. Todėl kai kurių autorių asmenvardžių pateikimas vienokia ar kitokia forma, savaime suprantama, diskutuotinas. Vis dėlto taip vertindami sukauptus duomenis galime nurodyti vieną svarbų lotyniškų knygų bruožą: per 70 proc. XVII a. lotyniškai rašiusiųjų Lietuvos knygos autorių buvo LDK piliečiai, o jų veikalai buvo spausdinami ne tik tuometinės Lietuvos spaustuose, bet ir užsienyje.

Kartais gali atrodyti, jog elgiames perdėm provincialiai, lietuvindami Lietuvoje lotyniškai kūrėjus autorius. Suprasdami vadinamosios „paribio“ kultūros problemą - kas yra lietuviška, gali būti ir lenkiška ar baltarusiška, - manytume, jog lietuviškos LDK piliečių pavardės formos rašymas bent jau mūsų šalyje turėtų būti suprantamas ir pateisinamas. Taigi ar turėtume gėdytis ir nevadinti savu to, kas iš tikrųjų juridškai priklauso Lietuvos kultūros paveldui? Gal neims dangaus aukštybėse blaškytis, pavyzdžiui, tokio Jurgio Karoso siela. Šis asmuo buvo Vilniaus akademijos studentas, laisvųjų mokslų ir filosofijos magistras, o savo vienintelį spausdintą kūrinių jis pasirašė *Georgius Karas*. Mat tik po nesenos *Akademijos laurų* publikacijos paaiškėjo, kad jo pavardė būdavo užrašoma lytimi, artima lietuviškajai pavardės formai, o būtent *Karos*¹³. Kojelavičiai, Radvilos, Sapiegos, Tiškevičiai ir gausybė kitų raštijos kūrėjų savo pavardes pasirašinėdavo įvairiai - tiek lenkiškomis, tiek lotyniškoms formomis. Galbūt sukauptus daugiau duomenų apie jų rankraštinių palikimą, išstudijavus visus įmanomus šaltinius, ilgainiui bus surasta ir papildomų svarbių duomenų, leisiančių nustatyti galutinę jų pavardės formą. Todėl laikome, kad mūsų pasirinktas kelias turi praktinės reikšmės: dabartine valstybine, t.y. lietuvių, kalba pateikta pavardės forma leidžia greičiau atskirti sava nuo svetimą.

Etninę ar etnopolitinę priklausomybę autoriai dažnai atskleidavo prie pavardės prisegdami epitetus *Lithuanus*, *Samogita*, *Pruthenus*, *Borussus*, *Bavarus*, *Scotus*, *Gotus* ir panašiai. Sprendžiant iš pastarųjų priedašų, Lietuvoje lotyniškai buvo spausdinami kai kurie lenkų, vokiečių, prūsų, prancūzų, italų, ispanų, portugalų ir latvių autorių veikalai.

Absoliuti Lietuvos lotyniškų knygų dauguma - originalūs veikalai. Apie 10 proc. LDK kūrėjų autorių knygas publikavo tik lotynų kalba. Vis dėlto didžioji lotyniškosios raštijos kūrėjų dalis rašė ir lenkiškai. Vienas kitas autorius - Samuelis Boguslavas Chilinskis, Jonas Jaknavičius, Konstantinas Sirvydas, Saliamonas Mozerka Slavocinskis - mums žinomi ir kaip raštijos lietuvių kalba kūrėjai.

Iš kitų kalbų į lotynų išversta tik keletas leidinių. Paminėtina Mikalojaus Kristupo Radvilos Našlaitėlio kelionės į Jeruzalę aprašymo *Hierosolymitana peregrinatio* pasirodymo istorija. Autorius, 9-ajame XVI a. dešimtmetyje aplankęs Šventąją Žemę ir tokiu būdu išpirkęs ankstesnį savo paklydimą protestantiškoje krikščionybės stovykloje, laiškų forma papasakoja patirtus toje kelionėje įspūdžius. Tuos laiškus iš lenkų kalbos išverčia Varmijos kustodas Tomas Treteris - apie tai informuojama antraštiniame leidinio puslapyje. Pirmąkart knyga pasauliui išvysta Braneve 1601 m. (jr. 898) ir sulaukia didžiulio dėmesio. Tai liudija 1614 m. pakartotas leidimas Antverpene, garsiojoje Plantenų spaustuvėje (jr. 899), ir ne vienas leidimas lenkų bei vokiečių kalbomis ne tik XVII a., bet ir vėliau.

Keletas religinio turinio veikalų buvo išversta iš italų kalbos ir išspausdinta Vilniaus akademijos spaustuvėje. Kaip vertėjai mums žinomi Andrius Giedraitis (jr. 360), Egidijus Estrixas (*Estrix*; jr. 653). O itališkai kūrė autoriai - jėzuitai Petrus Justinellus (*Giustinelli*; jr. 452-454), Giovanni Battista Manni (jr. 653) - buvo populiarūs visoje Europoje.

Žvelgiant į XVII a. autorius laiko aspektu matyti, jog vyrauja tuo metu gyvenusių ir kūrusių šviesuolių leidiniai. Išskirtinę vietą Lietuvos lotyniškosios knygos istorijoje užima Vilniaus jėzuitų akademijos profesorių - brolių Kojelavičių, Žygimanto Liauksmo, Aleksandro Arono Olizarovijaus, Jano Rywockio, Benedicto de Soxo, Mykolo Radau, Motiejaus Kazimiero Sarbievijaus, Mikalojaus Lenčickio, Osvaldo Kriugerio ir daugelio kitų - veikalai. Nepamirštini ir protestantiškosios krypties veikėjai: Adomo Rasijaus, Saliamono Risinskio ir kai kurių kitų, nuopelnai. Pastarieji asmenys irgi buvo žinomi ne tik LDK, bet ir toli už jos. Apskritai savo kūrinius lotynų kalba užsienyje spausdino apie 60 Lietuvos autorių. Tuo tarpu Lietuvoje buvo leidžiamos populiaros kai kurių užsieniečių knygos: vokiečių filologo jėzuito Jokūbo Gretserio (*Jacobus Gretser*) graikų kalbos gramatikos (jr. 379-383), Estienne'o Petiot panegirika, skirta Liudvikui XIII (jr. 795), italų profesoriaus Lodovico Carbone de Costacciaro retorikos vadovėlis (jr. 140), prancūzų filosofo jėzuito Philippe'o Dutrieu logikos vadovėlis (jr. 281), garsaus kalbininko iš Lotaringijos Franciszeko Meninskio (*Mesgnien*) italų kalbos gramatika (jr. 671) ir kt. Stebėtina mažai Lietuvoje skelbta

originalių Antikos autorių kūrinių: XVII a. išspausdintas Aureliaus Augustino veikalas - augustinionų vienuolijos įstatai (jr. 51), taip pat šis tas iš M.T. Cicerono epistolinio palikimo - studentų mokymui adaptuoti šio autoriaus rinktiniai laišakai artimiesiems ir draugams (jr. 179-184). Negausiai spausdinta ir Viduramžių autorių veikalų - paminėtini prancūzų teologo Heinricho Seuse pasvarstymai apie Kristaus kančią (jr. 1076).

LDK knygos lotynų kalba autoriai buvo tiek pasauliečiai, tiek dvasininkijos atstovai. Tarp pastarųjų vyrauja jėzuitai, prie kurių pavardžių prirašoma *Jesuita*, *Societatis Jesu, e S. I.* Lotyniškai kūrė ir kitų vienuolių - pranciškonų, bernardinų, dominikonų, karmelitų, benediktinų, bazilijonų - rašytojai. Konfesiniu požiūriu XVII a. ryškia persvara įgyja katalikai, nors pirmojoje amžiaus pusėje dar pakankamai svarus ir protestantiškosios stovyklos atstovų žodis. Ką reiškia vien kunigaikščių Radvilų aplinkoje dirbė šviesuoliai!

Luominis lotyniškai kūrėjų autorių pasiskirstymas taip pat gana ryškus. Čia pasirašo nuolankiausias kokio nors didiko tarnas (*servus humilissimus*) ar ištikimiausias mecenato klientas (*cliens addictissimus*), kur kas svariau nuskamba bajoro (*eques*) titulas, plunksną valdė šviesiausiasis kunigaikštis (*illustrissimus princeps*) ir pats Lenkijos karalius bei didysis Lietuvos kunigaikštis. Atitinkama luominę priklausomybę nusako ir tuo metu einamos autorius pareigos. Žemaičių stalininkas (*dapifer Duc. Samogitiae*), Ukmergės vicekanclerinkaitis (*succamerarides Wilkomiriensis*), LDK išdininkaitis (*Magni Ducatus Lituaniae thesaurarides*), Trakų pilininkas (*castellanus Trocensis*) ir pan. Dvasininkijos hierarchija atsispindi nuo kunigo (*sacerdos*), klebono (*parochus, plebanus*) iki vyskupo (*episcopus*) ir Romos popiežiaus (*papa Innocentius XI*).

XVII a. Lietuvos lotyniškų knygų autorių apžvalga liudija, jog didžioji dalis (per 70 proc.) Lietuvos knygų lotynų kalba kūrėjų buvo LDK piliečiai. Laiko požiūriu vyravo to meto tiek Lietuvos, tiek užsienio autorių sukurti veikalai. Lietuvos lotyniškos spaudos autoriai, pranokdami vertėjų iš kitų kalbų į lotynų gretas, kūrė originalius veikalus. Knyga lotynų kalba buvo kuriama įvairių socialinių grupių ir konfesijų pažiūrų atstovų.

Lotynų kalba visuomet buvo interkomunikacinė Europos kraštų kalba. Lotyniškoji XVII a. knyga - viena iš svarbiausių priemonių, tiesusių kelius iš Lietuvos į aplinkines valstybes. LDK piliečių studijos užsienio universitetuose ir ten skelbtos disertacijos, Lietuvos mokslininkų ir rašytojų darbai, sulaukę didžiulio susidomėjimo kituose kraštuose¹⁴, pagaliau atviros užsienio studentams ir profesūrai Lietuvos mokyklos ir spaustuvės liudija, jog Lietuva buvo integrali Europos kultūros dalis.

- ¹ Straipsnis parengtas pranešimo, skaityto konferencijoje „Mažvydo skaitymai“ (1999 05 20), pagrindu.
- ² Versta iš: De origine gentis Radiviliac syntagma / Solomonis Rysinii; [vertė S. Narbutas]. - Rankr. Balzeko lietuvių kultūros muziejuje, kserokopija LLTI (literatūrinis rankraštynas, F1-7452).
- ³ Savo mintis apie tai jis yra išdėstęs vienoje publikacijoje, žr.: Ročka, Marcelinas. Lietuvos lotyniškos knygos // Literatūra. - T. 27(3) (1985), p. 24-28. Šiame straipsnyje autorius apibūdino mažiausiai keturias Lietuvos lotyniškų spaudinių ypatybes, pagal kurias jis iš bendro XVI-XVIII a. Europos knygų aruodo atrinko LDK leidinius lotynų kalba (knyga turi būti išėjusi dabartinės Lietuvos teritorijoje; ją turi būti parengę arba lietuviai, arba žmonės, kurių gyvenimas ar veikla susiję su Lietuva; be to, Lietuvai priskirtinas ir tas spaudinys, kurio leidimą yra parėmę lietuviai, ir tas, kurį apie Lietuvą yra parašę kitataučiai). Tokie požymiai dabar reikalingi šiokių tokių korekcijų ir dėl „dabartinės Lietuvos“ termino, kuris straipsnio publikavimo metu turėjo šiandien nepriimtina turinį, ir dėl siūlomų taikyti kriterijų gausos. Vis dėlto šie M. Ročkos siūlymai LDK knygos istorijai tyrinėti tebetaikomi ir dabar, žr.: Ulčinaitė, Eugenija. [Pauliaus Oderborno knygos „Didžiojo Maskvos kunigaikščio Ivano Vasiljevičiaus gyvenimas“ recenzija] // Naujasis Židinys-Aidai. - 1999, Nr. 7-8, p. 420-421.

- ⁴ XVII a. Lietuvos lenkiškos knygos: kontrolinis sąrašas. - Vilnius, 1998. - 247 p.
- ⁵ XVII a. Lietuvos lotyniškų knygų sąrašas. - Vilnius, 1998. - 345 p.
- ⁶ Estreicher, Karol. Bibliografia Polska. - Kraków, 1882-1951. - T. 8-34.
- ⁷ Sommervogel, Carlos. Bibliothéque de la Compagnie de Jésus... - Nouv. éd. - Bruxelles; Paris, 1890-1909. - T. 1-10.
- ⁸ Grzebiń, Ludwik SJ. Encyklopedia wiedzy o jezuitach na ziemiach Polski i Litwy. - Kraków, 1996. - 888 p.
- ⁹ Plečkaitis, Romualdas. Feodalizmo laikotarpio filosofija Lietuvoje. - Vilnius, 1975. - 527 p.
- ¹⁰ Zaborskaitė, Vanda. Prie Lietuvos teatro ištakų: XVI-XVIII a. mokyklinis teatras. - Vilnius, 1981. - 220 p.
- ¹¹ Akademijos laurai / Vilniaus universiteto biblioteka; parengė Morkus Svirskas ir Irena Balčienė. - Vilnius, 1997. - 411 p.
- ¹² Narbutas, Sigitas. Tradicija ir originalumas Jono Radvano „Radviliadoje“. - Vilnius, 1998. - P. 217.
- ¹³ Akademijos ..., p. 260, 317.
- ¹⁴ Daug ką pasako kad ir raseiniško Kazimiero Semnavičiaus lotynų kalba parašyto artillerijos meno vadovėlio (jr. 1057) leidimai nacionalinėmis kalbomis Anglijoje, Vokietijoje, Prancūzijoje.

Summary

Authors of the 17th Century Latin Books in Lithuania

Daiva NARBUTIENĖ

Lithuanian cultural heritage is hardly perceived without the inheritance of writings in different languages. „XVII a. Lietuvos lotyniškų knygų sąrašas“ („List of the 17th Century Latin Books in Lithuania“), which has been prepared by Daiva Narbutienė and Sigitas Narbutas and issued in 1998, allows us to make some conclusions regarding the authors and compilers of these books. The list comprises 1234 records. 1104 publications testify their creators in one way or another. Latin books in Lithuania have been created by at least 457 authors. In addition, approximately 220 authors are included in the poetry collections. Over 15 percent of the compilers of the publications announced in the list are corporate bodies. The majority (over 70 percent) of the creators of Lithuanian books

in the Latin language were citizens of the Grand Duchy of Lithuania. Original creation in the Latin language was prevailing, while translations in this language were comparatively rare. Book in the Latin language has been created by representatives of different social layers and confessional outlooks, thus emphasizing broad spheres of usage of this language.

The Latin language was an intercommunicational language of the European countries. Latin book of the 17th century is one of the most significant means, which created possibilities for the Lithuanian community to get acquainted with the cultural life of other countries and concurrently, to get adequately integrated in the European culture.